

ארגון הלוגיסטיקה בצבאות עמים מתפתחים - המחשה

גם למלחמה באסונות טבע. אולם רכישת ציוד כזה והחוקתו הן נטל כבד על הכלכלה הלאומית משתי בחינות: האחת - קיצוץ קיצוני בתקציבים המיועדים למטרות סוציאליות; השניה (פחות גלויה לעין) - הקטנת המאגר הקטן בלאר-הכי של כוח האדם המיומן במקצועות טכניים, וכתוצאה מכך - הכרח גובר והולך להישען על סיוע-חוץ.

*

רק השואה מעמיקה של מערכות-החינוך במדינות החדשות עשויה להבהיר את הנקודה השניה, משום שרק מדינות מועטות התגברו על הקשיים מבחינה זו. ההודים, למשל, הצליחו לרכוש נסיון-מה בשטח ההנדסי עוד לפני קבלת העצמאות; ישראל יכולה להיעזר בידע הטכני של העולים החדשים מצד אחד, ומצד אחר, זמנית לפחות, היא נעזרת בקהילות היהודיות ברחבי-העולם. אולם מדינות גדולות, כמו אינדונזיה וניגריה, שכלכלתן מבוססת בעיקר על החקלאות, עלולות להיתקל בקשיים ניכרים. השכלה גבוהה היא חידוש באפריקה בכלל - ובטנגניקה, מלאוי וסומאלי בפרט. אף במדינה מתקדמת-יחסית כגאנה, שהיא בעלת קשרים אמיצים ומבוססים עם העולם החיצוני, מתגברים אך בקושי על הדעה הקדומה נגד הכשרה במקצועות טכניים-מעשיים והעסקה בהם.

על-כל-פנים, הדרישות הכלליות אשר מציגים היום לימודי המדעים המדויקים העמידו בסימן שאלה את כושרם של בתי-הספר התיכוניים לספק לתלמיד את הידיעות המוקדמות הדרושות. אנו מזלזלים בערכם של אופניים, ואולי אף בערכו של רובה-האוויר, בהתפתחות המדע הבטחוני.

תמונה משותף צרפתי-סנגלי

לשם הדגמת נקודות מסוימות במאמרו של אל"מ צ. אלון - "התחלה קשה - ארגון הלוגיסטיקה בצבאות עמים מתפתחים" (שהופיע בחוברת קע"ב), ניתן כאן קטע מאלף מספר, הודן בתפקידים של הצבאות במדינות החדשות (ו. גוטרידג' The Role of Armies in New States). מומלץ לקרוא קטע זה יחד עם המאמר.

*

החלטותיהן של מדינות קטנות לפתח כוחות צבא ולהחזיקם הן סבירות, כאשר שוקלים אותן במונחים של צרכים מעשיים ומעמד בין-לאומי. האם אפשר לומר דברים דומים לגבי רכיב שת-צי והקמת כוחות-אוויר?

יש הצדקה ברורה לשאיפה להקמת כוח-ימי במדינות, שהינן איים - כמו הרפובליקה המלגשית וציילון, ובארצות בעלות חופים ארוכים כמו הודו. פעולתו של הצי הניגרי נגד מברי-חיים במפרץ ביאפרה מצדיקה את קיומו, ומאלזיה נזקקת לצי גדול יותר כדי להדוף את הפשיטות האינדונזיות במיצרי מלקה. אולם קשה יותר להסביר, לשם איזו מטרה (פרט למטרה של יוקרה) נרכשות הספינות על-ידי מדינות בעלות חופים קצרים - כמו גאנה - או על-ידי מדינות, שהאינטרסים הימיים שלהן מוגבלים למדי - כמו סודאן ואתיופיה. מסתבר, שכל ארץ רוצה לפחות להיראות כבעלת זרוע ימית, אם נראה לה כי דרכי-הגישה לנמליה נתונות תחת איום חיצוני, או כדי שלא לפגור אחרי כמה מן המדינות החדשות, אשר הצליחו לבנות ציים שאינם עומדים ביחס לצר-כיהן הסבירים.

על-כל-פנים, הגורם העשוי לעורר בימינו חשש מפני פעולה תוקפנית הוא רכישתם של מטוסי סילון, ועוד יותר - רכיב שת טילים מונחים. יש יסוד לחששותיה של ישראל מפני העסקת מדעני-טילים גרמניים על-ידי מצרים, כשם שיש הצדקה לחששה של מאלזיה מפני מאגר המפציצים הסובייטיים שבידי אינדונזיה. אולם אפשר להוכיח, כי גם במניעים הללו יש דופי.

חוסר מערכת מתאימה של תקשורת הוא אחד מן הדברים המאפיינים את המדינות החדשות, ואם ניקח בחשבון גם את המרחקים הגדולים ואת פני-הקרקע הקשים למעבר - ניוכח, כי אמנם הקמתו של כוח אוירי לאומי היא הגיונית בהחלט. הפטרול האוירי עשוי להיות צורה חסכונית ביותר של הגנה במדינות בעלות גבולות ארוכים בשטחים פתוחים או מד-בריים; ואם המטוסים מותאמים לכך - הם מסוגלים לסייע

לפיתוחה של מדינה עניה, כמו טאנזאניה למשל, שממשלתה מתקשה לגייס סכום שעולה על 25 מיליון ל"ש להוצאותיה השוטפות.

הקמת צי וחיל-אוויר כרוכה ללא ספק בהוצאות גדולות. שתיים או שלוש טייסות של מטוסים בלתי-חמושים, כולל שירותים לקצינים ולחיילים והכשרתם, תעלינה כ-20 מיליון ל"ש לתקופה של חמש שנים. הוצאות כאלה, כנראה, דחוק בניגוד את רגליו של פיתוח כלכלי וחברתי רצוי. מדינות חדשות אינן מסוגלות להתעצמות צבאית בעלת-היקף, אם אינן נעזרות בסיוע רחב-מימדים, כזה שברה"מ נותנת כנראה לאינדונזיה ולסומאלי.

רק מנהיג בעל שיעור-קומה יוכל לקיים את ההוצאות הצבאיות על חשבון תכניות פיתוח רבות-פירסום לנוכח ההשפעה המרסנת של הקשיים התקציביים.

סדר הכוחות המתוכנן העומד לרשות מדינה חדשה אינו כולל יותר מדיביזיה אחת עם יחידות-שריוניות ואי-אילו צנחנים. עוצמה כזו אינה יכולה לספק שאיפות של התפשטות צבאית, ומצביעה אולי על שאיפת-שלום כנה. הרצון להקים כוח צבאי משותף למדינות אפריקה שאינן לבנות אינו נובע רק ממגמות תוקפניות כנגד דרום-אפריקה — אלא גם מהנטל הכספי הכבד שבקיום צבאות לאומיים.

המדינות החדשות זקוקות לכוחות מזוינים מכל הסוגים לקיום יוקרתו, אך מנהיגיהם מכירים בנטל הכספי הכבד והבלתי-מוצדק שבהחזקת כוחות אלה. לפיכך יש מקום לתקוה, שהמדינות החדשות ברוב חלקי העולם יצליחו להגיע לידי איזון, אם התערבות המעצמות הגדולות תהיה מוגבלת. כך ישוחררו

יותר מקורות כספיים לצרכי ה- עבודות הצבוריות, לצרכי התעורר פה והתעבורה ולשאר צרכים, אשר גם אם השפעתם אינה מור- גשת מיד וההוצאות הכרוכות בהם גדולות, הרי הן תורמות באופן ישיר לפיתוח החברתי — ולוע"י המרצה למודרניזציה בלבד.

בעוד שענין הקדימויות בהעסקת כוח אדם בעל השכלה טכנית או כללית דורש רמה מתקבלת על הדעת של ידיעות ותכנון, דברים שבדרך כלל חסרים במדינות החדשות — הרי כולן מתמצאות יפה בענין הקדימויות הכספיות.

הממשלה ההודית הדגישה לא פעם את הצורך בשימת דגש על ההתפתחות הסוציאלית על חשבון הגדלת מאגר הנשק. אך רעיון יפה זה נשכח עוד לפני ההתקפה הסינית. המשבר הצבאי שם לאל מדיניות זו, כשהוא מאיים על שורת תכניות-פיתוח. כמו-כן היתה סכנת אינפלציה בהתרבות אמצעי התשלום בקצב מהיר מדי. אולם במדינה כמו הודו, המייצרת חלק ניכר מחימושה, עשוי הצורך הצבאי לשמש גורם מאיץ לתעשייה הכבדה. גם הכשרה מזורזת של אנשים במקצועות טכניים-משניים יכולה לפעול לטובת כלכלתה. ההשפעה של התעצמות צבאית שאיננה תגובה לאיום פלישה תשפיע בשאר המדינות החדשות בצורה שונה לגמרי, עם סיוע זר ובלעדיו. רק למעטות מן המדינות הללו תעשייה ראויה לשמה, כך שגידול ההוצאות לא יביא כמעט להמרצת הכלכלה. הגדלת המסים רק תדחה את מועד השגתה של העצמאות הכלכלית.

*

תקציב ההגנה של הודו לשנת 64—1963 הגיע ל-650 מיליון ל"ש — סכום כפול לעומת תקציב השנה הקודמת. סכום זה שווה יחסית לתקציב ההגנה האינדונזי המשוער לאותה תקופה — כ-150 מיליון ל"ש. אף-על-פי שצורכי-ההגנה המיני-מליים של מדינות קטנות גורמים להרעת היחס שבין תקציבן הצבאי לבין זה של מדינות גדולות יותר, הרי אחוז התקציב הבטחוני של המדינות החדשות הוא 20%—5% מכלל ההוצאה הלאומית, כשלגבי רוב המדינות האחרות הוא 15%—10%.

להמחשת הבעיה נביא את הנתונים לגבי גדוד חי"ר, המאורגן ומצויד ב- התאם לתקן הבריטי הקולוניאלי, וה- כולל 600—800 איש. גדוד זה, כולל יחידות עזר קטנות הדרושות לתחזור קתו, עולה (בארצות חבר-העמים ה- בריטי באפריקה) 1,000,000—600,000 ל"ש לשנה. סכום כזה מהווה סכנה